

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 6ης Οκτωβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας — Δεδικασμένο — Απαίτηση επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών — Επιστροφή τελών ή φόρων που εισέπραξε κράτος μέλος κατά παράβαση του δικαίου της Ένωσης — Τελεσίδικη δικαστική απόφαση επιβάλλουσα την καταβολή φόρου μη συμβατού με το δίκαιο της Ένωσης — Αίτηση αναθεώρησης αυτής της δικαστικής απόφασης — Εθνική νομοθεσία επιτρέπουσα την αναθεώρηση, λαμβανομένων υπόψη των μεταγενέστερων προδικαστικών αποφάσεων του Δικαστηρίου, μόνο των τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων που εκδόθηκαν επί διοικητικών διαφορών»

Στην υπόθεση C-69/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunalul Sibiu (περιφερειακό δικαστήριο Σίμπιου, Ρουμανία), με απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Φεβρουαρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Dragoș Constantin Târșia

κατά

Statul român,

Serviciul public comunitar regim permise de conducere și înmatriculare a autovehiculelor,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Κ. Lenaerts, αντιπρόεδρο, Μ. Pešič (εισηγητή), L. Bay Larsen, T. von Danwitz, Α. Ó Caoimh και J.-C. Bonichot, προέδρους τμήματος, Α. Arabadjiev, C. Toader, Μ. Berger, Α. Prechal, Ε. Jarašiūnas και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Ν. Jääskinen

γραμματέας: L. Carrasco Marco, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Ιανουαρίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο D. C. Târșia, αυτοπροσώπως,
- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους R. Radu και V. Angelescu, καθώς και από την D. Bulancea,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna, καθώς και από τις B. Czech και K. Pawłowska,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους R. Lyal και G.-D. Bălan,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 110 ΣΛΕΕ, του άρθρου 6 ΣΕΕ, των άρθρων 17, 20, 21 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του D. C. Târșia, αφενός, και του Statul român (Ρουμανικού Δημοσίου), εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών και Οικονομίας (Ministerul Finanțelor și Economiei), και της Serviciul public comunitar regim permise de conducere și înmatriculare a autovehiculelor (δημοτικής δημόσιας υπηρεσίας εκδόσεως διπλωμάτων οδήγησεως και ταξινομήσεως αυτοκινήτων οχημάτων), αφετέρου, σχετικά με αίτηση αναθεωρήσεως τελεσίδικης αποφάσεως την οποία εξέδωσε εθνικό δικαστήριο και με την οποία επιβλήθηκε στον D. C. Târșia η καταβολή φόρου που κρίθηκε εν συνεχεία μη συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης.

Το ρουμανικό νομικό πλαίσιο

- 3 Το άρθρο 21 του νόμου αριθ. 554/2004, περί διοικητικών διαφορών (Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004), της 2ας Δεκεμβρίου 2004 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 1154 της 7ης Δεκεμβρίου 2004, στο εξής: νόμος περί διοικητικών διαφορών), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως αναθεωρήσεως, προέβλεπε τα εξής:

«1) Ένδικα μέσα προβλεπόμενα από τον κώδικα πολιτικής δικονομίας μπορούν να ασκηθούν κατά των αμετάκλητων και τελεσίδικων αποφάσεων που έχουν εκδώσει τα δικαστήρια τα οποία είναι αρμόδια για την επίλυση διοικητικών διαφορών.

2) Λόγο αναθεωρήσεως αποτελεί, εκτός από εκείνους που προβλέπονται στον κώδικα πολιτικής δικονομίας, η έκδοση αμετάκλητης και τελεσίδικης αποφάσεως κατά παράβαση της αρχής της υπεροχής του δικαίου [της Ένωσης], κατά το άρθρο 148, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 20, παράγραφος 2, του Συντάγματος της Ρουμανίας, όπως έχει τροποποιηθεί. Η αίτηση αναθεωρήσεως κατατίθεται εντός 15 ημερών από την επίδοση, και πραγματοποιείται, με αίτηση των ενδιαφερομένων αναλυτικώς αιτιολογημένη, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα του άρθρου 17, παράγραφος 3, εντός 15 ημερών από την έκδοση της αποφάσεως. Η αίτηση αναθεωρήσεως εξετάζεται επειγόντως και κατά προτεραιότητα, εντός μέγιστης προθεσμίας 60 ημερών από την κατάθεσή της.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 4 Ο D. C. Târșia, Ρουμάνος υπήκοος, αγόρασε στη Γαλλία, στις 3 Μαΐου 2007, ένα μεταχειρισμένο αυτοκίνητο όχημα. Για την ταξινόμηση του αυτοκινήτου αυτού στη Ρουμανία υποχρεώθηκε να καταβάλει, στις 5 Ιουνίου 2007, ποσό ύψους 6 899,51 ρουμανικών λέου (RON) (περίπου 1 560 ευρώ)

ως ειδικό τέλος επί των αυτοκινήτων οχημάτων, το οποίο απαιτείται βάσει των άρθρων 214bis και 214ter του φορολογικού κώδικα, όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο ταξινομήσεως του αυτοκινήτου αυτού.

- 5 Φρονώντας ότι το τέλος αυτό δεν είναι συμβατό με το άρθρο 110 ΣΛΕΕ, ο D. C. Târșia άσκησε αγωγή ενώπιον του Judecătoria Sibiu (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου Σίμπιου) με αίτημα την επιστροφή του καταβληθέντος ως άνω τέλους. Το εν λόγω δικαστήριο, καταδικάζοντας το Ρουμανικό Δημόσιο με απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007, δέχθηκε το αίτημα αυτό, για τον λόγο ότι το επίμαχο τέλος αντέβαινε στο άρθρο 110 ΣΛΕΕ.
- 6 Το Ρουμανικό Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής. Με την αριθ. 401/2008 απόφαση, το τμήμα αστικών διαφορών του Tribunalul Sibiu (περιφερειακού δικαστηρίου Σίμπιου) περιόρισε την επιστροφή του ειδικού τέλους επί των αυτοκινήτων οχημάτων που είχε καταβάλει ο D. C. Târșia στο ποσό της διαφοράς μεταξύ αυτού του τέλους και του μεταγενέστερου φόρου λόγω ρυπάνσεως, η καταβολή του οποίου απαιτείται βάσει του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 50/2008, περί θεσπίσεως φόρου λόγω ρυπάνσεως προκαλούμενης από τα αυτοκίνητα οχήματα (Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 50/2008 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule) της 21ης Απριλίου 2008 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 327 της 25ης Απριλίου 2008).
- 7 Κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως ο D. C. Târșia άσκησε, στις 29 Σεπτεμβρίου 2011, το ένδικο μέσο της αιτήσεως αναθεωρήσεως ενώπιον του Tribunalul Sibiu. Ο D. C. Târșia ζήτησε, βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 2, του νόμου περί διοικητικών διαφορών, αφενός μεν την ακύρωση της αριθ. 401/2008 αποφάσεως που είχε εκδώσει το ίδιο δικαστήριο, αφετέρου δε να αποφανθεί εκ νέου το δικαστήριο αυτό επί της υποθέσεως, για τον λόγο ότι το Δικαστήριο έκρινε, στην απόφασή του Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219), ότι φόρος όπως ο φόρος λόγω ρυπάνσεως που επιβλήθηκε με το εν λόγω νομοθετικό διάταγμα αριθ. 50/2008 αντιβαίνει στο άρθρο 110 ΣΛΕΕ. Ο D. C. Târșia φρονεί, κατά συνέπεια, ότι η αίτηση αναίρεσεως του Ρουμανικού Δημοσίου έγινε δεκτή κατά παράβαση της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης και ότι θα έπρεπε να του επιστραφεί το συνολικό ποσό του ειδικού τέλους αυτοκινήτων οχημάτων που είχε καταβάλει.
- 8 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει συναφώς ότι οι δικονομικοί κανόνες που τυγχάνουν εφαρμογής επί αστικών διαφορών δεν προβλέπουν τη δυνατότητα ασκήσεως του ενδίκου μέσου της αιτήσεως αναθεωρήσεως τελεσίδικης δικαστικής αποφάσεως λόγω παραβάσεως του δικαίου της Ένωσης, μολονότι το ένδικο μέσο αυτό μπορεί να ασκηθεί βάσει των δικονομικών κανόνων που διέπουν τις διοικητικές διαφορές.
- 9 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunalul Sibiu αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα άρθρα 17, 20, 21 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το άρθρο 6 ΣΕΕ, το άρθρο 110 ΣΛΕΕ και η αρχή της ασφάλειας δικαίου κατά το δίκαιο [της Ένωσης] και τη νομολογία του Δικαστηρίου την έννοια ότι αποκλείουν νομοθετική διάταξη, όπως αυτή του άρθρου 21, παράγραφος 2, του νόμου [περί διοικητικών διαφορών] που παρέχει τη δυνατότητα αναθεωρήσεως αποφάσεων των εθνικών δικαστηρίων μόνο στο πλαίσιο διοικητικών διαφορών, σε περίπτωση παραβιάσεως της αρχής της υπεροχής του δικαίου [της Ένωσης] και δεν επιτρέπει την υποβολή αιτήσεως αναθεωρήσεως αποφάσεων των εθνικών δικαστηρίων που εκδίδονται σε πλαίσιο διαφορετικό από τη διοικητική προσφυγή (αστικό, ποινικό), σε περίπτωση παραβιάσεως της ίδιας αρχής της υπεροχής του δικαίου [της Ένωσης] με τις εν λόγω αποφάσεις;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 10 Η Ρουμανική Κυβέρνηση φρονεί ότι η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν είναι παραδεκτή. Η κυβέρνηση αυτή υποστηρίζει συναφώς, πρώτον, ότι η έννομη σχέση μεταξύ του D. C. Târşia και του Ρουμανικού Δημοσίου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του φορολογικού δικαίου. Κατά συνέπεια, το εφαρμοστέο δικονομικό δίκαιο στην περίπτωση της αιτήσεως του D. C. Târşia είναι το φορολογικό, το οποίο ανήκει στο δίκαιο των διοικητικών διαφορών. Υπό τις συνθήκες αυτές, μολονότι της αιτήσεως αναθεωρήσεως της αποφάσεως αριθ. 401/2008 έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο και δη ο αρμόδιος επί αστικών διαφορών σχηματισμός του, που είχε εκδώσει την απόφαση αυτή, το εν λόγω δικαστήριο οφείλει να εφαρμόσει το δικονομικό δίκαιο που ισχύει επί διοικητικών διαφορών, περιλαμβανομένων των διατάξεων περί του λόγου ασκήσεως του ενδίκου μέσου της αιτήσεως αναθεωρήσεως, ο οποίος προβλέπεται από το άρθρο 21, παράγραφος 2, του νόμου περί διοικητικών διαφορών.
- 11 Δεύτερον, η Ρουμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο D. C. Târşia μπορούσε να ασκήσει έκτακτο ένδικο μέσο με αίτημα την ακύρωση της εν λόγω αποφάσεως. Αυτό το ένδικο βοήθημα θα καθιστούσε δυνατή την παραπομπή της υπό κρίση υποθέσεως στο τμήμα που είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί διοικητικών διαφορών και δύναται να εφαρμόσει το άρθρο 21, παράγραφος 2, του νόμου περί διοικητικών διαφορών. Δεδομένου ότι στη ρουμανική έννομη τάξη διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση ένδικου βοηθήματος που εγγυάται ότι η περίπτωση του D. C. Târşia θα αντιμετωπισθεί κατά τρόπο συμβατό με το δίκαιο της Ένωσης, η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα δεν θα είναι χρήσιμη για την επίλυση της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 12 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο έχει προσδιορίσει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, ισχύει τεκμήριο λυσιτελείας (αποφάσεις *Fish Legal και Shirley*, C-279/12, EU:C:2013:853, σκέψη 30, και *Verder LabTec*, C-657/13, EU:C:2015:331, σκέψη 29).
- 13 Ειδικότερα, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο του κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ συστήματος δικαστικής συνεργασίας, να διακρίβωνει ή να θέτει εν αμφιβόλω την ακρίβεια της εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου ερμηνείας εθνικών διατάξεων, δεδομένου ότι η ερμηνεία αυτή εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο οφείλει, οσάκις αποφαινεται προδικαστικώς επί ερωτημάτων που του υποβάλλει εθνικό δικαστήριο, να δέχεται την ερμηνεία του εθνικού δικαίου, όπως αυτή παρατίθεται από το οικείο δικαστήριο (βλ., σχετικώς, αποφάσεις *Winner Wetten*, C-409/06, EU:C:2010:503, σκέψη 35, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, σκέψη 22, και *Logstor ROR Polska*, C-212/10, EU:C:2011:404, σκέψη 30).
- 14 Επιπλέον, το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, επίσης, όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (αποφάσεις *Nicuła*, C-331/13, EU:C:2014:2285, σκέψη 23, και *Verder LabTec*, C-657/13, EU:C:2015:331, σκέψη 29).

- 15 Εν προκειμένω, εάν γίνει δεκτή η επιχειρηματολογία της Ρουμανικής Κυβερνήσεως ότι το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται να εφαρμόσει τους δικονομικούς κανόνες που ισχύουν επί διοικητικών διαφορών, μολοντί έχει επιληφθεί αιτήσεως αναθεωρήσεως δικαστικής αποφάσεως η οποία εκδόθηκε στο πλαίσιο αστικής διαφοράς, θα πρόκειται κατ' ουσίαν για ερμηνεία του εθνικού δικαίου, η οποία, εντούτοις, εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου.
- 16 Κατά το δικαστήριο αυτό, όμως, το άρθρο 21, παράγραφος 2, του νόμου περί διοικητικών διαφορών, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα αναθεωρήσεως τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί κατόπιν διοικητικής προσφυγής, δεν έχει εφαρμογή επί της υποθέσεως της κύριας δίκης, η οποία έχει χαρακτήρα αστικής διαφοράς.
- 17 Εξάλλου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο χαρακτηρισμός, προκειμένου να προσδιορισθούν τα ισχύοντα για την επιστροφή εθνικού φόρου που εισπράχθηκε κατά παράβαση του δικαίου της Ένωσης, των έννομων σχέσεων μεταξύ των φορολογικών αρχών κράτους μέλους και των υποκείμενων στον φόρο κατά την είσπραξη τέτοιου φόρου απόκειται στο εθνικό δίκαιο (βλ., σχετικώς, απόφαση IN. CO. GE. '90 κ.λπ., C-10/97 έως C-22/97, EU:C:1998:498, σκέψη 26).
- 18 Ως εκ τούτου, η πρώτη ένσταση απαραδέκτου που ήγειρε η Ρουμανική Κυβέρνηση πρέπει να απορριφθεί.
- 19 Όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου που αντλείται από το επιχείρημα ότι, στη ρουμανική έννομη τάξη, υφίστανται αποτελεσματικά ένδικα βοηθήματα τα οποία, εν πάση περιπτώσει, θα καθιστούσαν δυνατή τη δικαίωση του D. C. Târşia, αρκεί να υπομνησθεί ότι μόνο στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο, στην υπόθεση της κύριας δίκης, διερωτάται ως προς τη δυνατότητά του να αναθεωρήσει τελεσίδικη δικαστική απόφαση εκδοθείσα στο πλαίσιο αστικής διαφοράς, απόκειται να εκτιμήσει, με γνώμονα τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για να είναι σε θέση να εκδώσει την απόφασή του όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να απαντήσει (βλ., σχετικώς, αποφάσεις *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, C-118/08, EU:C:2010:39, σκέψη 25, και *Nicula*, C-331/13, EU:C:2014:2285, σκέψη 21).
- 20 Δεδομένου ότι από κανένα στοιχείο της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν συνάγεται ότι η αιτηθείσα ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν θα ήταν χρήσιμη για το αιτούν δικαστήριο, η δεύτερη ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Ρουμανική Κυβέρνηση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 21 Τούτου δοθέντος, κατά τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 14 της παρούσας αποφάσεως, η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης πρέπει να σχετίζεται με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης. Με το ερώτημά του, όμως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί την εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιτρέπει την αναθεώρηση τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί τόσο επί αστικών όσο και επί ποινικών διαφορών και δεν είναι συμβατές με το δίκαιο της Ένωσης. Καθόσον από τη δικογραφία προκύπτει πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η υπόθεση της κύριας δίκης δεν έχει ποινικό χαρακτήρα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως υποστηρίζει η Ρουμανική και η Πολωνική Κυβέρνηση, είναι πρόδηλο ότι ενδεχόμενη απάντηση του Δικαστηρίου επί του ζητήματος αυτού δεν θα είχε καμία σχέση με το αντικείμενο της υποθέσεως της κύριας δίκης.
- 22 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή, εκτός του μέρους της που αφορά την έλλειψη δυνατότητας αναθεωρήσεως τελεσίδικων αποφάσεων τις οποίες έχουν εκδώσει δικαστήρια επί ποινικών υποθέσεων και οι οποίες δεν είναι συμβατές με το δίκαιο της Ένωσης.

Επί της ουσίας

- 23 Πρέπει να υπομνησθεί, καταρχάς, ότι από τη δικογραφία προκύπτει ότι, δυνάμει δικαστικής αποφάσεως εκδοθείσας επί αστικής διαφοράς, επιβλήθηκε στον D. C. Târșia υποχρέωση καταβολής του φόρου λόγω ρυπάνσεως προκαλούμενης από τα αυτοκίνητα οχήματα, φόρο τον οποίο το Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, μη συμβατό με το άρθρο 110 ΣΛΕΕ, με την απόφαση Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219), η οποία εκδόθηκε μετά την ημερομηνία κατά την οποία η ως άνω επίμαχη δικαστική απόφαση κατέστη τελεσίδικη.
- 24 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, όμως, το δικαίωμα σε επιστροφή φόρων τους οποίους έχει εισπράξει κράτος μέλος κατά παράβαση των κανόνων του δικαίου της Ένωσης αποτελεί τη συνέπεια και το συμπλήρωμα των δικαιωμάτων που παρέχονται στους διοικουμένους βάσει των απαγορευουσών τέτοιους φόρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, όπως έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο. Επομένως, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, καταρχήν, να επιστρέφουν τους εισπραχθέντες κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης φόρους (αποφάσεις Littlewoods Retail κ.λπ., C-591/10, EU:C:2012:478, σκέψη 24, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, σκέψη 20, και Nicula, C-331/13, EU:C:2014:2285, σκέψη 27).
- 25 Εξάλλου, σε περίπτωση κατά την οποία κράτος μέλος εισέπραξε φόρους κατά παράβαση των κανόνων του δικαίου της Ένωσης, οι ιδιώτες έχουν δικαίωμα επιστροφής όχι μόνον του αχρεωστήτως καταβληθέντος φόρου, αλλά και των άμεσα σχετιζόμενων με τον φόρο αυτόν ποσών που το εν λόγω κράτος εισέπραξε ή παρακράτησε. Ως εκ τούτου, η αρχή της υποχρεώσεως που υπέχουν τα κράτη μέλη να επιστρέφουν εντόκως τα ποσά των εισπραχθέντων κατά παράβαση του δικαίου της Ένωσης φόρων απορρέει από το δίκαιο αυτό (βλ., σχετικώς, αποφάσεις Littlewoods Retail κ.λπ., C-591/10, EU:C:2012:478, σκέψεις 25 και 26, και Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, σκέψεις 21 και 22).
- 26 Ελλείπει ρυθμίσεως στο δίκαιο της Ένωσης σχετικής με την επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων εθνικών φόρων, απόκειται σε κάθε κράτος μέλος, βάσει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, να καθορίζει τα αρμόδια δικαιοδοτικά όργανα και να ρυθμίζει τους δικονομικούς όρους ασκήσεως των ένδικων βοηθημάτων που αποσκοπούν στην προάσπιση των δικαιωμάτων τα οποία οι φορολογούμενοι αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης (βλ., σχετικώς, αποφάσεις Rewe-Zentralfinanz και Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, σκέψη 5, Aprile, C-228/96, EU:C:1998:544, σκέψη 18, και Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation, C-362/12, EU:C:2013:834, σκέψη 31).
- 27 Οι δικονομικοί κανόνες περί των όρων ασκήσεως των ένδικων βοηθημάτων που σκοπούν να διασφαλίσουν την προάσπιση των δικαιωμάτων τα οποία οι φορολογούμενοι αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που αφορούν παρεμφερή ένδικα βοηθήματα του εσωτερικού δικαίου (αρχή της ισοδυναμίας) ούτε πρέπει να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., σχετικώς, μεταξύ άλλων, αποφάσεις Rewe-Zentralfinanz και Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, σκέψη 5, Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, EU:C:2010:39, σκέψη 31, και Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation, C-362/12, EU:C:2013:834, σκέψη 32).
- 28 Καθόσον η επιστροφή φόρου ο οποίος έχει κριθεί μη συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης παρακωλύεται, εν προκειμένω, από την ύπαρξη τελεσίδικης δικαστικής αποφάσεως επιβάλλουσας την καταβολή του φόρου αυτού, πρέπει να υπομνησθεί η σημασία την οποία έχει, τόσο στην έννομη τάξη της Ένωσης όσο και στις εθνικές έννομες τάξεις, η αρχή του δεδικασμένου. Συγκεκριμένα, προκειμένου να διασφαλισθεί τόσο η σταθερότητα του δικαίου και των εννόμων σχέσεων όσο και η ορθή απονομή της δικαιοσύνης, επιβάλλεται να μην μπορεί να τεθεί ζήτημα κύρους των δικαστικών αποφάσεων οι οποίες έχουν καταστεί τελεσίδικες και αμετάκλητες μετά την εξάντληση των προβλεπομένων ενδίκων μέσων ή μετά την εκπνοή των προθεσμιών που τάσσονται για την άσκηση των ενδίκων μέσων αυτών (απόφαση Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 29 Ως εκ τούτου, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να μην εφαρμόζουν τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες βάσει των οποίων δικαστική απόφαση περιβάλλεται με την ισχύ του δεδικασμένου, μολονότι η μη εφαρμογή αυτή θα καθιστούσε δυνατή την άρση εσωτερικής καταστάσεως μη συμβατής με το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 30 Τούτου δοθέντος, αν οι εφαρμοστέοι εσωτερικοί δικονομικοί κανόνες προβλέπουν τη δυνατότητα του εθνικού δικαστηρίου να επανεξετάσει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, απόφαση έχουσα ισχύ δεδικασμένου προκειμένου να δημιουργήσει κατάσταση συμβατή με το εθνικό δίκαιο, η δυνατότητα αυτή πρέπει, σύμφωνα με τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, να κατισχύσει, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, ώστε να αποκατασταθεί το συμβατό της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης καταστάσεως με το δίκαιο της Ένωσης (βλ., σχετικώς, απόφαση *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 62).
- 31 Λαμβανομένων υπόψη των όσων εισαγωγικώς προεκτέθηκαν, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι αντιβαίνει στο δίκαιο αυτό το ενδεχόμενο εθνικό δικαστήριο να αδυνατεί να αναθεωρήσει τελεσίδικη δικαστική απόφαση εκδοθείσα επί αστικής διαφοράς, σε περίπτωση κατά την οποία η απόφαση αυτή αποδεικνύεται μη συμβατή με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που προέκρινε το Δικαστήριο μετά την ημερομηνία κατά την οποία η εν λόγω απόφαση κατέστη τελεσίδικη, μολονότι υφίσταται τέτοια δυνατότητα όσον αφορά τις μη συμβατές με το δίκαιο της Ένωσης τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν επί διοικητικών διαφορών.

Επί της αρχής της ισοδυναμίας

- 32 Από τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, βάσει της αρχής της ισοδυναμίας, απαγορεύεται κράτος μέλος να προβλέπει δικονομικούς κανόνες περί των όρων ασκήσεως ένδικων βοηθημάτων με αίτημα την επιστροφή φόρου στηριζόμενο σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης λιγότερο ευνοϊκούς από εκείνους που ισχύουν για παρεμφερή ένδικα βοηθήματα βασιζόμενα σε παράβαση του εσωτερικού δικαίου (βλ., επίσης, απόφαση *Weber's Wine World* κ.λπ., C-147/01, EU:C:2003:533, σκέψη 104).
- 33 Με το ερώτημά του, όμως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να συγκρίνει, για την εφαρμογή της εν λόγω αρχής, τα ένδικα βοηθήματα που αφορούν διοικητικές διαφορές και στηρίζονται σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης, αφενός, και τα ένδικα βοηθήματα που αφορούν αστικές διαφορές και στηρίζονται σε παράβαση του δικαίου αυτού, αφετέρου.
- 34 Συναφώς, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 49 των προτάσεών του, η ίδια αρχή συνεπάγεται την ίση μεταχείριση των ένδικων βοηθημάτων τα οποία στηρίζονται σε παράβαση του εθνικού δικαίου και των παρεμφερών ένδικων βοηθημάτων τα οποία στηρίζονται σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης, και όχι την ισοδυναμία των εθνικών δικονομικών κανόνων που έχουν εφαρμογή επί υποθέσεων διαφορετικού είδους, όπως, στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι αστικές διαφορές, αφενός, και οι διοικητικές, αφετέρου. Επιπλέον, η αρχή της ισοδυναμίας δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση η οποία, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, αφορά δύο είδη ένδικων βοηθημάτων τα οποία στηρίζονται αμφότερα σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης (απόφαση *ÖBB Personenverkehr*, C-417/13, EU:C:2015:38, σκέψη 74).
- 35 Ως εκ τούτου, η αρχή της αυτοδυναμίας δεν αποκλείει το ενδεχόμενο εθνικό δικαστήριο να αδυνατεί να αναθεωρήσει τελεσίδικη δικαστική απόφαση εκδοθείσα επί αστικής διαφοράς, σε περίπτωση κατά την οποία η απόφαση αυτή αποδεικνύεται μη συμβατή με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που προέκρινε το Δικαστήριο μετά την ημερομηνία κατά την οποία η εν λόγω απόφαση κατέστη τελεσίδικη, μολονότι υφίσταται τέτοια δυνατότητα όσον αφορά τις μη συμβατές με το δίκαιο της Ένωσης τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν επί διοικητικών διαφορών.

Επί της αρχής της αποτελεσματικότητας

- 36 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, πρέπει να υπομνησθεί ότι οσάκις τίθεται το ζήτημα αν εθνική δικονομική διάταξη καθιστά πρακτικά αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχονται στους ιδιώτες βάσει της έννομης τάξεως της Ένωσης, η περίπτωση πρέπει να εξετάζεται λαμβάνοντας υπόψη τη θέση των οικείων κανόνων στην όλη διαδικασία, την εξέλιξη της διαδικασίας και τις ιδιαιτερότητες των κανόνων αυτών, ενώπιον των διαφόρων εθνικών αρχών (βλ., σχετικώς, απόφαση *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 37 Επομένως, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ενδεχομένως, οι αρχές στις οποίες βασίζεται το οικείο εθνικό δικαιοδοτικό σύστημα, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της δίκης (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, σκέψη 27, και *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 48 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 38 Όπως, όμως, προκύπτει από τη σκέψη 28 της παρούσας απόφασεως, το Δικαστήριο έχει πλειστάκις υπενθυμίσει τη σημασία της αρχής του δεδिकाσμένου (βλ. επίσης, σχετικώς, απόφαση *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, σκέψη 38). Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, επομένως, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιτάσσει, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ερμηνεία εφαρμοστέας διατάξεως του δικαίου αυτού την οποία προέκρινε το Δικαστήριο κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως δικαιοδοτικού οργάνου έχουσας ισχύ δεδिकाσμένου, να υποχρεούται, καταρχήν, το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο να αναθεωρήσει την απόφαση αυτή (υπόθεση *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 60).
- 39 Εν προκειμένω, καμία από τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, όπως συνάγεται από την υποβληθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία, δεν δικαιολογεί διαφορετική προσέγγιση από αυτήν που προέκρινε το Δικαστήριο στη νομολογία που προμνημονεύθηκε στις σκέψεις 28 και 29 της παρούσας απόφασεως, κατά την οποία το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να μην εφαρμόζουν τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες βάσει των οποίων δικαστική απόφαση περιβάλλεται με την ισχύ του δεδिकाσμένου, μολονότι η μη εφαρμογή αυτή θα καθιστούσε δυνατή την άρση εσωτερικής καταστάσεως μη συμβατής με το δίκαιο αυτό.
- 40 Τούτου δοθέντος, καθόσον η τελεσίδικη δικαστική απόφαση, με την οποία επιβλήθηκε στον D. C. Târșia η καταβολή φόρου που, κατ' ουσίαν, κρίθηκε μεταγενέστερα μη συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης, εκδόθηκε από εθνικό δικαστήριο αποφαινόμενο σε τελευταίο βαθμό, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, λόγω του ότι, ιδίως, η διά της αποφάσεως αυτής προσβολή των δικαιωμάτων που αντλούνται από το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί πλέον, καταρχήν, να αρθεί, δεν επιτρέπεται να στερηθούν οι ιδιώτες από τη δυνατότητα να ζητήσουν τη διαπίστωση της ευθύνης του κράτους προκειμένου να τύχουν με τον τρόπο αυτό νομικής προστασίας των δικαιωμάτων τους (βλ., σχετικώς, αποφάσεις *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, σκέψη 34, και *Traghetti del Mediterraneo*, C-173/03, EU:C:2006:391, σκέψη 31).
- 41 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι στο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι δεν αποκλείει το ενδεχόμενο, σε περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, εθνικό δικαστήριο να αδυνατεί να αναθεωρήσει τελεσίδικη δικαστική απόφαση εκδοθείσα επί αστικής διαφοράς, σε περίπτωση κατά την οποία η απόφαση αυτή αποδεικνύεται μη συμβατή με ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που προέκρινε το Δικαστήριο μετά την ημερομηνία κατά την οποία η εν λόγω απόφαση κατέστη τελεσίδικη, μολονότι υφίσταται τέτοια δυνατότητα όσον αφορά τις μη συμβατές με το δίκαιο της Ένωσης τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν επί διοικητικών διαφορών.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 42 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι δεν αποκλείει το ενδεχόμενο, σε περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, εθνικό δικαστήριο να αδυνατεί να αναθεωρήσει τελεσίδικη δικαστική απόφαση εκδοθείσα επί αστικής διαφοράς, σε περίπτωση κατά την οποία η απόφαση αυτή αποδεικνύεται μη συμβατή με ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που προέκρινε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά την ημερομηνία κατά την οποία η εν λόγω απόφαση κατέστη τελεσίδικη, μολονότι υφίσταται τέτοια δυνατότητα όσον αφορά τις μη συμβατές με το δίκαιο της Ένωσης τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν επί διοικητικών διαφορών.

(υπογραφές)